

**PROTOCOL DE COL·LABORACIÓ ENTRE L' AJUNTAMENT DE VACARISSES I
L'INSTITUT DE VACARISSES, L'ESCOLA FONT DE L'ORPINA I L'ESCOLA PAU
CASALS DAVANT L'ABSENTISME ESCOLAR A VACARISSES**

Vacarisses, 6 de febrer de 2013

REUNITS

L'Il·lm. Sr. Salvador Boada i Guàrdia, Alcalde de l'Ajuntament de Vacarisses

Sr. Francisco García Baños , Director de L'Institut de Vacarisses.

Sra. Maria Pané Flor, Directora de l'Escola Font de l'Orpina.

Sra. Sònia Ruiz Ordóñez, Directora de l'Escola Pau Casals.

ACTUEN

El primer en representació de l'Ajuntament de Vacarisses, en virtut de l'article 21 de la Llei 7/1985 de 2 d'abril reguladora de les Bases de Règim Local.

El segon en representació de l'Institut de Vacarisses, en virtut de les facultats que li atorga la Llei 12/2009, de 10 de juliol de 2009, d'Educació, publicada al DOGC núm. 5422 de 16 de juliol de 2009, nomenat Director el 13 de febrer de 2012 i fins el 30 de juny de 2013.

La tercera en representació de l'Escola Font de l'Orpina, en virtut de les facultats que li atorga la Llei 12/2009, de 10 de juliol de 2009, d'Educació, publicada al DOGC núm. 5422 de 16 de juliol de 2009, nomenada Directora l'1 de juliol de 2012 i fins el 30 de juny de 2016.

La quarta en representació de l'Escola Pau Casals, en virtut de les facultats que li atorga la Llei 12/2009, de 10 de juliol de 2009, d'Educació, publicada al DOGC núm. 5422 de 16 de juliol de 2009, nomenada Directora l'1 de juliol de 2012 i fins el 30 de juny de 2013.

EXPOSEN

I. Situació inicial.

Els professionals de Serveis Socials Bàsics de l'Àrea Bàsica del Consell Comarcal del Vallès Occidental mantenen contacte amb els centres d'ensenyament del seu territori.

En la seva relació amb els centres d'ensenyament de primària i secundària canalitzen demandes diverses relacionades amb el fenomen de l'absentisme, el fracàs, el conflicte escolar, la desescolarització. Aquestes demandes es reflexen en els centres educatius, sent les arrels de caire socio-educatiu.

La interrelació entre "lo educatiu" i "lo social" en el fenomen de l'absentisme el converteixen en un assumpte complexa que requereix una intervenció plural

La metodologia d'abordatge d'aquestes situacions és diversa en els diferents municipis. Ens trobem amb equips que han desenvolupat accions coordinades amb els altres agents socials i educatius, generant intervencions interdisciplinars. Alhora, altres equips mantenen línies de coordinació però amb necessitat d'establir una metodologia que permeti controlar la dimensió d'aquest fenomen i generar formes d'abordatge integral, que contempli l'enfocament social, educatiu i familiar.

II. Proposta.

Amb la voluntat d'unificar criteris i elaborar una proposta de projecte d'actuació envers la problemàtica de l'absentisme escolar es crea un grup de treball amb representants dels equips de serveis socials bàsics.

El principi bàsic en el qual es sustenta aquesta proposta d'acció és el dret universal a la educació com element transformador de la realitat social.

Partint de la responsabilitat compartida dels agents socials del territori i la coordinació dels serveis, aquest document pretén ser la base, l'inici del desenvolupament d'actuacions per abordar l'absentisme escolar des de l'enfocament familiar, social i educatiu. Considerem que el primer pas és constituir comissions de treball a cada centre d'ensenyament, establint reunions periòdiques que permetin l'estudi, anàlisi i valoració de les situacions d'absentisme escolar i la presa de decisions i repartiment de les accions per part dels diferents professionals.

El protocol pretén establir un procés que faciliti la resposta global a aquesta problemàtica, que permeti valorar la incidència i analitzar les causes i efectes de l'absentisme escolar per poder intervenir en les situacions concretes amb els menors i les seves famílies i alhora proposar iniciatives de prevenció.

L'absentisme escolar ha de ser afrontat des de la responsabilitat compartida i la coordinació dels serveis del municipi amb l'objectiu que el control i les accions de prevenció del fenomen siguin eficaces.

Cada territori té les seves necessitats i recursos, per això després d'aquest treball de recerca i elaboració, cada municipi ha de continuar la tasca aquí engegada, per adaptar-ho

a la seva realitat, fent possible el treball en xarxa dels professionals de l'educació i dels serveis socials

El protocol neix de la necessitat de donar una resposta coordinada i eficaç a les situacions d'absentisme escolar.

Aquesta proposta vol ser l'impuls per la creació de protocols de detecció i intervenció davant de l'absentisme escolar. És l'inici d'un treball posterior que s'ha de desenvolupar en el territori.

ANTECEDENTS

1- CONTEXTUALITZACIÓ

1.1- MARC LEGAL

El dret a l'escolarització és reconegut en tots els nivells legislatius, de l'abast universal fins als propis del territori català. En aquest apartat es recopila el marc legal que regula aquest dret.

- Declaració universal dels drets de l'infant del 20.11.1959

Art. 26.1 diu: "Tota persona té dret a l'educació. L'educació serà gratuïta si més no, en el grau elemental i fonamental. L'ensenyament elemental és **obligatori**".

"El nen i la nena tenen el dret de rebre educació, que serà gratuïta, almenys en la seva etapa elemental. Se li donarà una educació que n'afavoreixi la cultura general i li permeti, en condicions d'igualtat d'oportunitats, desenvolupar aptituds en el seu judici individual, el seu sentit de la responsabilitat social i moral i esdevenir un membre útil a la societat".

"L'interès superior de l'infant serà el principi que guiarà aquells o aquelles qui tenen la responsabilitat d'educar-lo i orientar-lo: aquesta responsabilitat pertoca en primer lloc als seus pares".

"L'infant gaudirà plenament de jocs i esbarjo, els quals hauran d'estar orientats vers les finalitats perseguides per l'educació. La societat i les autoritats públiques s'esforçaran a promoure que se satisfaci aquest dret".

- Constitució espanyola (1978)

Art. 27.1: "Tothom té dret a l'educació"

Art. 27.4 "L'Ensenyament bàsic és obligatori i gratuït i els poders públics garanteixen el dret de tothom a l'ensenyament".

- Estatut d'Autonomia de Catalunya (2006)

Art. 21: Drets i deures en l'àmbit de l'educació

1. Totes les persones tenen dret a una educació de qualitat i a accedir-hi en condicions d'igualtat. La Generalitat ha d'establir un model educatiu d'interès públic que garanteixi aquests drets.

5. Totes les persones tenen dret a la formació professional i a la formació permanent, en els termes que estableixen les lleis.

8. Els membres de la comunitat educativa tenen dret a participar en els assumptes escolars i universitaris en els termes que estableixen les lleis.

Art. 44: Educació, recerca i cultura

3. "Els poders públics han de promoure i han d'impulsar la implicació i la participació de la família en l'educació dels fills i filles, en el marc de la comunitat educativa,..."

- Codi Penal

Art. 226.1: "El que dejara de cumplir los deberes legales de asistencia inherentes a la patria potestad, tutela, guarda o acogimiento familiar o de prestar asistencia necesaria legalmente establecida para el sustento de sus descendientes o ascendientes o cónyuge, que se hallen necesitados, será castigado con la pena de arresto de ocho a veinte fines de semana".

Art. 226.2: "El juez o tribunal podrá imponer, motivadamente, el reo la pena de inhabilitación especial para el ejercicio del derecho de patria potestad, tutela, guarda o acogimiento familiar por tiempo de cuatro a diez años".

- Llei orgànica del dret a l'Educació (LODE) 8/1985 del 3 de juliol

Art. 1 del títol preliminar. "Tots els espanyols tenen dret a l'educació bàsica que permeti el desenvolupament de la seva pròpia personalitat i la realització d'una activitat útil a la societat. Aquesta educació serà obligatòria i gratuïta i si fa al cas, en la formació professional de 1er grau, així com en els altres nivells que la llei estableixi".

Disposicions finals segona 1. "En el marc dels principis constitucionals i de l'establir per la legislació vigent, les corporacions locals cooperaran amb les administracions educatives corresponents en la vigilància del compliment de l'escolaritat obligatòria".

- Decret 338/1986 de 18 de novembre de regulació a l'atenció a la infància i adolescència amb alt risc social.

Art.1 "L'actuació dels serveis socials en l'àrea de la infància que estiguin en entorns socio-familiars i comunitaris d'alt risc social, comprèn el conjunt d'activitats que tinguin per objecte l'atenció dels menors de 18 anys, prevenint i pal·liant-ne els dèficits socials i la promoció del seu benestar amb l'objectiu d'assolir el seu ple desenvolupament personal. Aquesta atenció la duran a terme els serveis socials d'atenció primària i els serveis especialitzats d'infància i adolescència que actuaran en tot cas, coordinats amb els altres serveis de benestar social i específicament els d'ensenyament, joventut, sanitat i justícia".

- Llei reguladora de les bases de règim local 8/1987 de 15 d'abril

Art. 25 "El municipi ha de participar en la programació de l'ensenyament i cooperar amb l'administració educativa en la creació, la construcció i manteniment dels centres docents públics; la intervenció en els òrgans de gestió dels centres docents i la participació en la vigilància del compliment de l'escolaritat obligatòria"

- Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'Educació (LOE)

Art. 3.3 "L'educació primària i l'educació secundària obligatòria constitueix l'educació bàsica".

Art. 4.1 "L'ensenyança bàsica a la que se refereix l'article 3.3 d'aquesta Llei és obligatòria i gratuïta per a totes les persones".

Art. 4.2 "L'ensenyança bàsica compren deu anys d'escolaritat i es desenvolupa, de forma regular, entre els sis i els setze anys d'edat. No obstant, els alumnes tindran dret a romandre en règim ordinari cursant l'ensenyança bàsica fins els divuit anys d'edat, complerts en l'any en que finalitzi el curs, en les condicions establertes en la present Llei.

- Resolució 194/III de 7 de març de 1991 del Parlament de Catalunya, sobre els drets de la infància

Art. 13 "Tot infant ha de rebre el màxim nivell d'educació possible. L'educació s'ha d'orientar vers la seva formació permanent. El sistema educatiu ha de ser compensador"

- Llei 8/1995, de 27 de juliol, d'atenció i protecció dels infants i els adolescents i de modificació de la llei 37/1991, de 30 de desembre, sobre mesures de protecció dels menors desemparats i de l'adopció.

Art. 28.1 "Tots els infants i els adolescents tenen dret a rebre l'ensenyament bàsic, que comprèn l'educació primària i l'educació secundària obligatòria, en els termes establerts per la legislació vigent en matèria d'ensenyament".

Art. 28.4 "Les administracions públiques han de col·laborar amb la família en el procés educatiu del menor i emprendre accions necessàries per evitar l'absentisme escolar en l'ensenyament bàsic".

Art. 59.1 "Constitueixen infraccions lleus en l'àmbit d'aquesta llei, les accions o les omissions següents:

b. No gestionar els pares o tutors o guardadors d'un menor en període d'escolarització obligatòria, la plaça escolar corresponent sense causa que ho justifiqui.

c. No procurar, els pares, els tutors o els guardadors d'un menor en període d'escolarització obligatòria, que aquest assisteixi al centre escolar quan disposa de plaça i sense causa que ho justifiqui.

Art. 59.2 "Constitueixen infraccions greus les accions o les omissions següents:

a. Reincidir en infraccions lleus.

c. Impedir els pares, els tutors o els guardadors d'un menor en període d'escolarització obligatòria, que aquest assisteixi al centre escolar quan disposa de plaça i sense causa que ho justifiqui.

- **Reial Decret 732/1995, de 5 de maig, del Drets i Deures dels Alumnes i normes de convivència.**

Art. 35 "L'estudi constitueix un deure bàsic dels alumnes i es concreta en les següents obligacions:

- a) Assistir a classe amb puntualitat i participar en les activitats orientades al desenvolupament dels plans d'estudi.
- b) Complir i respectar els horaris aprovats pel desenvolupament de les activitats del centre".

- **Decret 226/1990 sobre Drets i Deures dels alumnes no universitaris de Catalunya.**

Art. 22 "L'estudi constitueix un deure bàsic dels alumnes que comporta el desenvolupament de les aptituds personals i l'aprofitament dels coneixements que s'imparteixen amb la finalitat d'assolir una bona preparació humana i acadèmica. Aquest deure general es concreta, entre altres, en les obligacions següents: assistir a classe, participar en les activitats acordades en el calendari escolar i respectar els horaris establerts".

- **Llei Orgànica 1/1996 de 15 de gener de protecció del menor, de modificació parcial del codi civil i de la llei d'enjudiciament civil. Art. 13**

Art.13.2 "Qualsevol persona o autoritat que tingui coneixement de que un menor no estigui escolaritzat o no assisteixi al centre escolar de manera habitual sense justificació, durant el període obligatori haurà de posar-ho en coneixement de les autoritats públiques competents, que adoptaran les mesures necessàries per a la seva escolarització"

Art. 13.3 "Les autoritats i les persones que per la seva professió o funció coneguin el cas actuaran amb la deguda reserva".

- **Decret 198/1996, de 12 de juny, Reglament orgànic de centres docents públics que imparteixen educació infantil i primària.**

- **Decret 199/1996, de 12 de juny, Reglament orgànic de centres d'educació secundària i formació professional de grau superior.**

- **Resolució d'1 de juliol 2005, que dona instruccions per a l'organització i el funcionament dels centres docents públics d'educació infantil i primària i d'educació especial de Catalunya per al curs 2005-2006.**

Art. 9 "Quant en l'alumnat de l'ensenyament obligatori es produeixi un cas d'absentisme escolar, el centre es posarà en contacte amb els seus pares o tutors legals per tal d'assabentar-los de la situació i recordar-los les obligacions que tenen de vetllar per la correcta escolarització dels seus fills. Si d'aquesta actuació no en resulta la rectificació del comportament absentista, la direcció del centre comunicarà per escrit la situació als serveis socials del municipi. D'aquesta comunicació n'haurà de quedar còpia arxivada en el centre, a disposició de la Inspecció. A criteri de la direcció del centre, i en tot cas quan no hi hagi hagut solució efectiva a l'absentisme després de la comunicació als serveis socials del municipi, la direcció del centre n'informarà a la direcció dels serveis territorials. El procediment detallat d'actuació en situacions d'absentisme de l'alumnat ha d'explicitar-se en el reglament de règim interior del centre".

Art 14 "en els nivells no obligatoris, els casos de no assistència injustificada es consideren falta en el marc del que preveu el decret regulador dels drets i deures dels alumnes".

- DECRET 279/2006, de 4 de juliol, sobre drets i deures de l'alumnat i regulació de la convivència en els centres educatius no universitaris de Catalunya.

Deure d'estudi

21.1 L'estudi és un deure bàsic de l'alumnat que comporta el desenvolupament de les seves aptituds personals i l'aprofitament dels coneixements que s'imparteixen, amb la finalitat d'assolir una bona preparació humana i acadèmica.

21.2 Aquest deure bàsic es concreta, entre altres, en les obligacions següents:

- a) Assistir a classe, participar en les activitats formatives previstes a la programació general del centre i respectar els horaris establerts.
- b) Realitzar les tasques encomanades pel professorat en l'exercici de les seves funcions docents.
- c) Respectar l'exercici del dret a l'estudi i la participació dels seus companys i companyes en les activitats formatives.

Article 33 Conductes contràries a les normes de convivència

33.1 S'han de considerar conductes contràries a les normes de convivència del centre les següents:

- a) Les faltes injustificades de puntualitat o d'assistència a classe

- Ordenances municipals de mesures per garantir la convivència ciutadà.

- Reglament de règim intern dels centres educatius.

1.2- MARC TEÒRIC

Concepte desescolarització, d'absentisme i assistència irregular:

- **Desescolarització:** És la situació dels i les menors en edat d'escolarització obligatòria (dels 6 als 16 anys) pels quals no s'ha formalitzat la matrícula en un centre educatiu.
- **Assistència irregular:** Percentatge de faltes sense justificar inferior al 20 % al mes.
- **Absentisme:** S'entén per absentisme escolar la falta d'assistència continuat al centre educatiu sense causa que la justifiqui, consentida o propiciada per la pròpia família o per voluntat del mateix alumne o alumna, en el cas dels pre-adolescents i adolescents. A l'educació infantil el concepte d'absentisme s'aplicarà amb una intenció preventiva.

Taxa d'absentisme: és el percentatge de faltes sobre el total d'assistència possible. S'identifica l'absentisme amb el 20% o més de faltes sense justificar en un període mensual. S'entén per una falta la totalitat de la jornada escolar d'un dia o l'absència a una de les sessions de matí o de tarda, aquest aspecte roman a criteri de l'escola.

Índex d'absentisme: És el percentatge d'alumnes absentistes dins del total d'alumnat del centre. Aquest índex ens permetrà actuar de manera diferencial en centres amb un índex elevat.

Tipologia d'absentisme: esporàdic, continuat, vinculat, i total.

- **Absentisme esporàdic:** Entenem com absentisme esporàdic aquell que es manifesta amb una freqüència baixa.
- **Absentisme continuat:** L'entenem quant les absències es produeixen de manera més regular i amb una freqüència més elevada.
- **Absentisme vinculat:** Aquest es produeix quan es presenta cada cert temps, i lligat a causes familiars o laborals (verema, negocis familiars...).
- **Absentisme total:** L'alumna/e no assisteix mai a l'escola o després d'assistir-hi una temporada hi deixa d'anar totalment.

Causas de l'absentisme: personals, familiars, escolars, l'entorn.

- **Causas centrades a la persona:** La baixa autoestima, el sentiment de manca de competència, el sentiment de rebuig per part del grup, els trastorns psicològics i psiquiàtrics, la manca de competència acadèmica, els mals resultats acadèmics, problemes de salut, la baixa empatia amb el professorat i el centre, la resposta a les normes establertes per part dels adolescents i pre-adolescents. La predelinquència, els trastorns de conducta del menor o la menor en la família.
- **Causas familiars:** Hi ha factors familiars que afavoreixen l'absentisme: desestructuració familiar, la precarietat econòmica, la precarietat de la llar, les relacions conflictives en la família, les drogodependències i problemes associats, determinades ocupacions laborals, la mobilitat geogràfica, la delinqüència,... En general, el nivell socioeconòmic, cultural, acadèmic, la manca d'interès de les famílies per l'educació i formació dels seus fills, les baixes expectatives en el sistema escolar i en els seus valors,.... El proteccionisme excessiu o pel contrari l'abandonament o maltractament físic o psíquic cap al menor. Els esdeveniments familiars importants, la manca d'hàbits estructurats en la vida quotidiana, les dificultats psicològiques o d'autoritat en el rol de pares, problemes de salut, les necessitats dels menors en contribuir en l'organització i sosteniment del nucli familiar, ...
- **Causas escolars:** La percepció errònia de les famílies i/o dels propis alumnes entorn el sistema educatiu, el desconeixement dels projectes educatius de centre i d'entorn, la sensació de que determinades cultures escolars emfatitzen la dimensió intel·lectual per sobre de la social, afectiva, estètica, ... originen una desconfiança en el sistema educatiu que provoca l'abandonament del mateix i/o la recerca de noves alternatives educatives, la dinàmica de grups entre l'alumnat condicionant estereotips racials, de marginació, la inestabilitat del professorat... També la incapacitat del nen o nena per adaptar-se al nivell de l'aula o de l'escola per adequar-se al seu,... Sistemes organitzatius i de coordinació, el clima de convivència a l'aula, al centre i a l'entorn del mateix.

- **Causes de l'entorn:** Les normes i valors del grup d'iguals que poden portar a un estudiant a l'absentisme. Un entorn social deprimit, com poden ser zones marginals, poden ser determinats en la no assistència al centre escolar. També, actituds que dificulten la inclusió de certs col·lectius marginals.

PACTES

PRIMER.- PRINCIPIS

Aquest programa pretén que sigui dinàmic i flexible, obert a l'avaluació continuada. La complexitat de la temàtica que ens ocupa justifica per sí mateixa la necessitat d'abordar el tema des d'una anàlisi sistèmica, i treballar-ho conjuntament en una línia interinstitucional, interdisciplinària i interdepartamental. Anàlitzem l'absentisme escolar com un problema educatiu i social.

- **Dinàmic i reflexiu:** lectura dinàmica i procés de constant revisió.
- **Flexibilitat:** Partint que la realitat de cada centre i de cada alumne/a és diferent caldrà dur a terme accions concretes amb cadascun.
- **Preventiu:** Cal buscar mesures preventives més que les correctives i reactives, sempre que sigui possible. Cal per això fer un bon anàlisi de les causes que generen la desescolarització i l'absentisme per eradicar-les.
- **Ús de mesures persuasives, d'aproximació, d'acompanyament i de motivació,** enfront a les mesures de control i de pressió. Compensarem amb respostes enriquidores les desigualtats i carències que es puguin trobar a nivell personal, familiar i de l'entorn.
- **Coordinació en xarxa:** sistema de treball còmode, àgil i coordinat entre serveis que ens permeti treballar de manera integral a la persona a través dels diferents serveis que actuen sobre l'individu i la seva família, i per tant assumint des de cada servei la part de responsabilitat.
- **Agilitat:** en les decisions i les intervencions, evitant caure amb les disfuncions que porta el treball burocràtic.
- **Seguiment, intervenció i avaluació:** tota acció que es decideixi portar a la pràctica caldrà que segueixi una dinàmica de seguiment i avaluació, per comprovar constantment que s'adequa als objectius plantejats.

SEGON.- OBJECTIUS

Objectius generals

- Participar a la vigilància del compliment de l'escolaritat obligatòria de tots els joves i infants en edat d'escolarització del municipi, Implantant un programa de prevenció,

d'intervenció i seguiment de l'absentisme escolar i d'altres situacions derivades del mateix i que impliquen d'altres factors de risc psicosocial.

Objectius específics i estratègies d'actuació

A) Entorn / Municipi

Quantificar i obtenir dades sistematitzades que ens permetin conèixer la realitat educativa i els índex de desescolarització, d'absentisme i d'assistència irregular al municipi de manera mensual.

Estratègies:

- Complementació de la graella de detecció dels alumnes absentistes per part dels centres educatius i derivació a l'equip del programa.
- Control i seguiment de les graelles d'absentisme.
- Creació i ús de la base de dades.
- Recepció d'informes de detecció de casos per part de la Policia Local, serveis socials bàsics, EAP i departament d'Educació.
- Planificació, coordinació i participació en les Comissions Socials dels centres educatius del municipi.

Vetllar pel compliment de la llei en l'àmbit educatiu de manera ràpida i àgil, evitant la cronificació.

Estratègies:

- Informació a les famílies de l'existència de l'Ordenança i la possibilitat de ser executada.
- Sanció en cas de no compliment del pla de treball definit per la comissió social.

B) Personals

Identificar les causes que motiven la no assistència al centre escolar per part dels infants i joves escolaritzats.

Estratègies:

- Diagnòstic a partir de les causes manifestes quines són les causes reals.
- Entrevistes individuals i familiars.
- Revisió dels historials personals i familiars a través dels serveis que ja coneixen la situació.

Dissenyar i implementar estratègies per reduir l'absentisme escolar i garantir l'assistència regular dels alumnes al centre educatiu.

Estratègies:

- Accions individualitzades per l'abordatge de casos (projecte joves, mesures alternatives a l'expulsió, UEC (Unitat d'Escolarització Compartida), Programa Reforça't...

- Valoració de la creació de projectes destinats a col·lectius específics (col·lectiu gitano, joves en risc...).
  - Coneixement del cas a nivell personal, familiar, escolar i d'entorn per abordar-lo.
- Resposta ràpida davant l'absentisme no cronificat i l'assistència irregular.
- Coordinació amb els Serveis Municipals i amb els centres.

Intervenir en el jove/infant i la seva família, en els casos de desescolarització, d'absentisme i d'alumnes amb assistència irregular en les etapes d'escolarització obligatòria.

Estratègies:

- Elaboració de plans intervencions pactats entre la comissió social i l'alumne i/o la família i vetllar pel seu compliment. Realitzar entrevistes amb els infants/adolescents, famílies, tutors...
- Treball coordinat amb els agents socials que intervenen paral·lelament.
- Realització del seguiment de les dades facilitades a través de la graella de seguiment de l'absentisme per part de l'escola.
- Planificació i coordinació de jornades de descoberta de les diferents opcions formatives posteriors a l'edat d'escolarització obligatòria pels alumnes absentistes desmotivats per la continuïtat acadèmica.

C) Treball amb xarxa

Coordinar la intervenció en els casos d'absentisme a través de canals de comunicació fluids que permetin un treball cooperatiu entre tots els agents implicats.

Estratègies:

- Reunions de coordinació amb els agents implicats.
- Coordinació per la creació de projectes destinats a col·lectius específics (col·lectiu gitano, joves en risc...).
- Ús del telèfon, el correu electrònic, el fax per facilitar la comunicació.
- Planificació, coordinació i participació en les comissions Socials dels centres educatius del municipi.

Treball coordinat amb els agents educatius del centre respecte les situacions personals tractades en el programa i de les accions dutes a terme.

Estratègies:

- Participació a la comissió social d'absentisme als centres educatius per abordar periòdicament els casos d'absentisme, amb la implicació dels serveis socials bàsics, l'EAP i el Programa d'absentisme.
- Valoració de mesures alternatives a l'expulsió d'alumnes absentistes.
- Reunions amb els centres, tant amb els coordinadors de l'absentisme com amb els tutors.
- Ús del telèfon, el correu electrònic, el fax per facilitar la comunicació.

D) Treball amb famílies

Conèixer i implicar a les famílies, pel fet de ser l'agent educatiu més important, per l'assoliment de l'objectiu del programa.

Estratègies:

- Informació al Consell Escolar, perquè siguin coneixedors de la problemàtica.
- Entrevistes amb les famílies tant dels infants, com dels joves que tenen sobirania.

Conscienciar a les famílies de la importància de l'educació de llurs infants i joves. I el deure com a tutors que tenen en el compliment de la llei.

Estratègies:

- Entrevistes amb les famílies.
- Visites a domicili.
- Implicació de l'AMPA amb el treball de conscienciació.

Treballar la prevenció als centres educatius de primària dins l'escolarització no obligatòria.

Estratègies:

- Control, encara que no sigui obligatòria, de l'assistència al centre dels infants d'educació infantil.
- Entrevistes amb les famílies.
- Treball de prevenció amb l'AMPA, a través de xerrades, jornades, escoles de pares i mares.

E) Avaluació

Avaluar de forma inicial, contínua i final, les accions posades en marxa per afavorir l'escolarització i la reducció de l'absentisme escolar al municipi, de manera conjunta amb els agents socials implicats.

Estratègies:

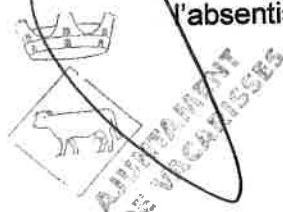
- Avaluació inicial, contínua i final dels casos, conjuntament a partir d'indicadors.
- Procés de retro-alimentació i feed-back de la intervenció que es realitzi des del programa amb els centres educatius i els agents implicats.
- Realització d'un qüestionari, per part dels centres educatius, de satisfacció del programa a complimentar a final del curs escolar.
- Entrevistes amb els diferents equips professionals (EAP, serveis socials bàsics...) que treballen en el programa per conèixer el seu grau de satisfacció.

TERCER.- FUNCIONS DELS DIFERENTS PROFESSIONALS

Diferents funcions que han de desenvolupar els agents implicats en l'absentisme.

Els Departament de Serveis Socials i Educació de l'ajuntament de Vacarisses seran els encarregats de vetllar per l'elaboració del pla d'actuació i coordinar el programa d'absentisme, però serà conjuntament amb els diferents agents i serveis implicats que es podrà dur a terme la seva execució.

Determinarem els procediments a seguir pels diferents professionals implicats en l'atenció a l'absentisme.

És important que tots els agents coneguin les funcions dels altres professionals per donar la millor resposta a la problemàtica.

L'equip del Programa d'absentisme

- Promoure el desenvolupament i la implementació del programa.
- Recepcionar la documentació del control d'absentisme dels centres educatius de manera mensual, facilitant les dades als educadors de l'EBASP i als membres de l'EAP i fer-n'hi el posterior anàlisi, intervenció i seguiment.
- Recepcionar els casos d'absentisme i d'assistència irregular derivats dels Serveis Municipals (EBASP, Policia Local, EAP, Dptm. Ensenyament ...).
- Detectar els casos de desescolarització i vetllar per la seva escolarització.
- Informar als Serveis Territorials d'Educació del Departament de la Generalitat del control d'absentisme al municipi, a través de l'EAP.
- Coordinar els serveis municipals per vetllar pel bon funcionament del treball en xarxa.
- Analitzar les problemàtiques associades a l'absentisme escolar.
- Vetllar per la creació i bon funcionament de les comissions socials d'absentisme a cada centre.
- Proposar el pla de treball amb les famílies i amb el menor, coordinat amb els serveis implicats, quant s'escaigui, amb l'objectiu de retornar el menor al centre educatiu, i seguiment d'aquest procés, dins a les comissions socials.
- Vetllar i participar en el desenvolupament de programes comunitaris, que tinguin com objectiu minimitzar l'absentisme.
- Informar a final del curs escolar, a Inspecció d'ensenyament dels casos detectats d'absentisme i d'assistència irregular abordats durant el curs i la seva intervenció i resolució.
- Fer el seguiment dels casos absentistes que han de fer el pas de primària a secundària, vetllant perquè la matriculació es faci efectiva.
- Elaborar un cens escolar anual.
- Elaborar l'avaluació del programa.
- Documentar la intervenció realitzada i formular informes quant sigui necessari.

Centres Educatius.

- Control de l'assistència.
- Quan hi ha absentisme:
  - o Analitzar les causes de l'absentisme, intentant resoldre la situació amb els mecanismes propis del centre.
  - o Comunicar-ho als organismes competents (A la comissió social i a l'equip municipal d'absentisme).
  - o Facilitar la normalització escolar de l'alumne absentista mitjançant un pla d'acollida específic.
  - o Formar part de les comissions socials.
  - o Col·laborar en la determinació del pla de treball de l'alumne absentista, dins les comissions socials.
  - o Participar en el desenvolupament de programes comunitaris, planificats des de la Regidoria d'Educació de l'ajuntament, destinats a diferents col·lectius de la població escolar amb la finalitat de millorar la seva assistència i participació als centres educatius.

- Col·laborar amb el bon treball en xarxa.
- Documentar la intervenció realitzada.
- Verificar la pre-inscripció d'alumnes absentistes que havent cursat primària s'han de matricular en un centre de secundària.
- Detectar a menors en edat escolar i informar a l'equip d'absentisme a través de l'informe corresponent mitjançant l'annex 6.
- Proposar plans de treball amb les famílies i amb el menor, coordinat amb els serveis implicats, quant s'escaigui, amb l'objectiu de retornar al menor a l'escola, i seguiment d'aquest procés, dins a les comissions socials.

Equip d'Atenció Psicopedagògic.

- Analitzar les problemàtiques associades a l'absentisme, dels casos detectats directament.
- Col·laborar en la proposta de pla de treball amb les famílies i amb el menor, coordinat amb els serveis implicats, quant s'escaigui, amb l'objectiu de retornar el menor a l'escola, i seguiment d'aquest procés, dins a les comissions socials.
- Donar suport a l'escola en el primer nivell d'intervenció del programa municipal de prevenció de l'absentisme.
- Verificar la pre-inscripció d'alumnes absentistes que havent cursat primària s'han de matricular en un centre de secundària.
- Formar part de les comissions socials.
- Col·laborar amb el bon treball en xarxa.
- Documentar la intervenció realitzada i formular informes quant sigui necessari.

Equip de Serveis Socials Bàsics.

- Analitzar les problemàtiques associades a l'absentisme, dels casos detectats directament.
- Detectar els menors en edat escolar i informar a l'equip d'absentisme a través de l'informe corresponent (Annex 6).
- Proposar un pla de treball amb les famílies i amb el menor, coordinat amb els serveis implicats, quant s'escaigui, amb l'objectiu de retornar el menor a l'escola, i seguiment d'aquest procés, dins a les comissions socials.
- Participar en la planificació i desenvolupament de programes comunitaris destinats a diferents col·lectius de la població escolar amb la finalitat de millorar la seva assistència i participació als centres educatius.
- Derivar dels casos d'alt risc a l'EAIA.
- Formar part de les comissions socials.
- Col·laborar amb el bon treball en xarxa.
- Documentar la intervenció i formular informes quant sigui necessari.
- Informar en el cas de canvi de municipi dels casos d'absentisme als EBASP de nou municipi.

Policia Municipal

- Detectar menors en edat d'escolarització obligatòria, que es troben al carrer en horari lectiu.

- Identificar i acompanyar el menor al centre educatiu si està escolaritzat o al seu domicili si no està escolaritzat; informant als tutors de l'obligatorietat de l'escolarització. Si l'escola del menor no està al municipi es deixarà al menor a les dependències policials.
- Recepcionar i actuar davant la presència d'alumnes absentistes en les diferents dependències municipals (PIJ, Poliesportiu, biblioteca, serveis culturals...).
- Informar a l'Equip del Programa d'absentisme de la Regidoria d'Educació de l'ajuntament dels casos detectats.
- Col·laborar amb el bon treball en xarxa.
- Coordinar la intervenció consensuada en els casos detectats per la Policia Local.
- Realitzar, si s'escau, l'acompanyament a l'equip d'absentisme, a les intervencions que així ho requereixin.
- Documentar la intervenció i formular informes quant sigui necessari.

Serveis Municipals (Biblioteca, pavelló esportiu, serveis culturals...)

- Detecció de menors en edat escolar que es troben en dependències municipals (biblioteca, pavelló esportiu,...) en horari escolar.
- Informar a la Policia Local de la presència de menors de 16 anys en aquests espais en horari lectiu per engegar el protocol d'absentisme.

Punt de Vol

- Detectar menors en edat d'escolarització obligatòria, que es troben en les dependències de la Regidoria de Joventut en horari lectiu.
- Informar a la Policia Local de la presència de menors de 16 anys en les dependències del Departament de Joventut en horari escolar.
- Participar en la planificació i desenvolupament de programes comunitaris que tenen per objecte els joves.
- Col·laborar en el bon treball en xarxa.

QUART.- INTERVENCIÓ

Els primers agents en detectar l'absentisme i els alumnes amb assistència irregular al centre escolar serà el propi centre. Aquest a través dels tutors del grup classe portarà a terme un control sistemàtic mitjançant la graella control d'absentisme i casos socials (annex 1).

Mensualment els tutors i tutores dels centres educatius informen al coordinador d'absentisme¹ del centre de les faltes d'assistència justificades o no que s'han donat al grup que tutoritza. El coordinador informará al Programa d'absentisme de l'ajuntament, a través de la graella del control d'absentisme de tots els alumnes absentistes, dels alumnes amb assistència irregular i dels retards escolars no justificats, amb les observacions necessàries i dels casos socials (*Annex 1*).

A cada centre educatiu HA D'EXISTIR l'òrgan de la Comissió social per abordar els casos, formada pel coordinador/a d'absentisme del centre educatiu, els membres de l'EAP, els educadors de l'EBASP i l'equip del Programa d'absentisme, i d'altres serveis, programes o professionals que es valorin segons el cas a tractar.

Davant una situació d'absentisme l'escola informarà a la família de la no assistència i de l'obligatorietat de justificar l'absència de l'Infant o jove al centre educatiu, el primer contacte serà via telefònica, sinó hi hagués resposta o aquesta no fos positiva es concretarà una reunió al centre mitjançant una carta (*annex 2*) aquesta intervenció quedarà registrada.

L'EAP podrà donar recolzament en aquest primer nivell d'intervenció desenvolupat pel centre educatiu, per tal de poder fer una acurada exploració de les causes.

Tot i això, el protocol d'actuació de cada centre educatiu, davant d'aquestes situacions i les que se'n deriven, ve determinat pel seu Reglament de Règim Intern i per l'organització interna del moment, sent la primera intervenció documentada per abordar la situació.

La Policia local mitjançant les rondes de vigilància ordinàries, el control de les zones detectades i davant el requeriment de qualsevol servei municipal, on hi hagin joves absentistes també són els primers agents de detecció de casos. Els quals seran reportats cap al centre corresponen en els casos d'alumnes escolaritzats (*annex 3*) i cap al seu domicili en els casos de desescolarització (*annex 4*), amb la derivació de l'informe a l'equip del programa d'absentisme del Departament d'ensenyament (*annex 5*).

La detecció de situacions de menors absentistes o desescolaritzats també està a l'abast de tots aquells agents que estan al servei del municipi: Departament d'ensenyament, el Departament de Benestar Social, l'àrea de Salut..., els quals n'informaran a l'equip d'absentisme a través de l'informe de detecció i derivació d'un infant/jove en situació d'absentisme escolar o desescolarització (*Annex 6*).

Els diferents agents socials implicats: Programa d'absentisme del Departament d'ensenyament de l'ajuntament, l'EBASP, l'EAP, Assessorament Psicològic, Policia Local... realitzaran un treball de coordinació i d'anàlisi per poder consensuar, dins les comissions socials, tenint en compte el prisma òptic de cada servei i agent. L'abordatge dels diferents casos es desenvoluparà una intervenció que anirà orientada a corregir les causes que han produït l'absentisme; es posaran en marxa els mecanismes necessaris per facilitar la normalització escolar de l'alumne/a. Realitzant un treball a nivell personal i/o familiar i/o de l'entorn segons les causes que hagin originat l'absentisme o l'assistència irregular al centre.

L'EBASP municipal citarà al menor i/o llur família via telefònica, visita a domicili i/o a través del protocol de cartes de citació (*Annex 7 i 8*) per tal de comunicar l'incompliment de la llei, i consensuar una solució a la situació. En cas de no ser efectiva seran convocats a les dependències de l'ajuntament, a la regidoria d'Educació, per part del regidor/a d'Educació, tant els casos d'absentisme (*Annex 9*) com de desescolarització (*Annex 10*).

Els casos que es regularitzi l'assistència al centre educatiu, l'equip d'absentisme comunicarà la satisfacció a la família i/o tutors a través d'una carta de felicitació (*Annex 11*).

En tots els casos caldrà fer una avaluació de la intervenció realitzada i informar a tots els agents que han participat de la mateixa. Donant-se així un treball en xarxa, de principi a fi, que ha de ser l'eix vertebrador de les intervencions i estratègies del programa. També

caldrà realitzar un treball de feed-back, per tal d'elaborar el retorn de l'alumne/a al centre educatiu, conjuntament amb el tutor, i fer-n'hi un seguiment posterior.

CINQUÈ.-   **CIRCUIT D'ACTUACIÓ**

DETECCIÓ: centre educatiu, Policia Local, família, veïns, Serveis Municipals, infant/jove...

DERIVACIÓ A LA COMISSIÓ SOCIAL i/o a l'equip d'absentisme, els casos d'absentisme i casos socials a través de la graella.

ANÀLISI / DIAGNÒSTIC: a través dels agent implicats i a les comissions socials, vertebrat per l'equip del programa d'absentisme.

- Coordinació amb el coordinador d'absentisme per part d'equips interdisciplinari (EAP, EBASP i Programa d'absentisme) per determinar el protocol a seguir en cada cas, a través de les comissions socials de cada centre.
- Estudi de les causes aparents i que es manifesten.
- Elaborar el pla de treball i les estratègies que es portaran a terme des dels diferents departaments implicats.

INTERVENCIÓ: Menor absentista, família, centre i entorn.

- Protocol de citació a través dels models de cartes annexades, telefònicament o visites a domicili, per part del centre educatiu i l'equip d'absentisme municipal.

SEGUIMENT de la situació

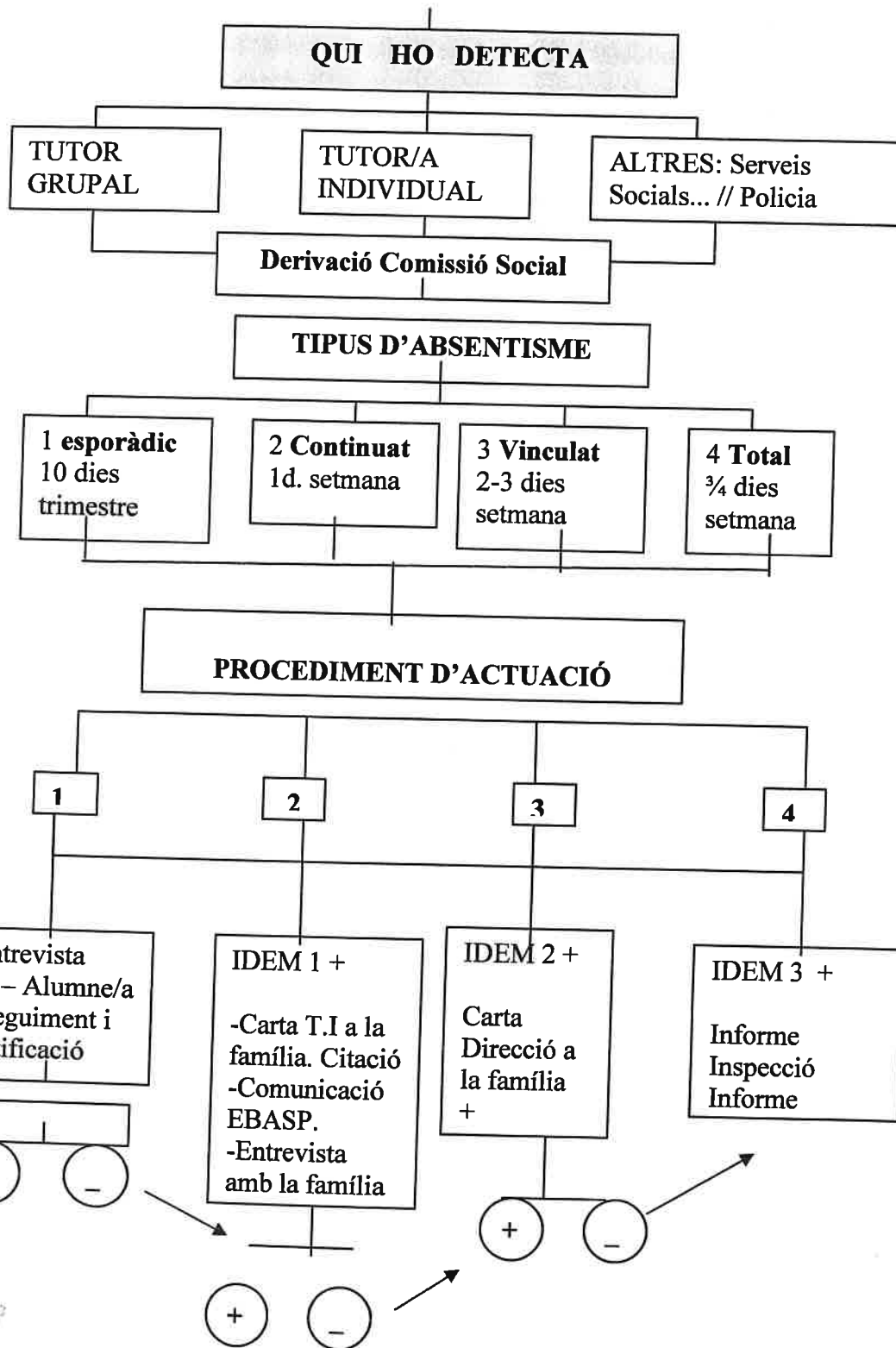
- Coordinació amb el centre de la intervenció realitzada des del programa d'absentisme i dels diferents agents externs que han actuat a través de les comissions socials.

AVALUACIÓ CONTINUADA I FINAL: mensual i anual

TANCAMENT si és el cas.

MODEL DE CIRCUIT D'ACTUACIÓ

ABSENTISME ALUMNAT

[Handwritten notes and scribbles on the left margin]

SISÈ.- AVALUACIÓ DEL PROGRAMA

La raó de ser de l'avaluació del programa és servir a l'acció i desenvolupament del mateix.

Mitjançant l'avaluació podem conèixer, controlar i prendre decisions sobre l'objecte (*alumnat absentista o desescolaritzat*) i els objectius (*compliment de l'escolarització obligatòria*) del programa.

Tenint en compte factors de caràcter temporal podem parlar de tres tipus d'avaluació: *inicial, contínua, final*.

Inicial:

Té una funció de diagnòs i ens ha de permetre conèixer la realitat educativa. Obtindrem dades en relació a la població desescolaritzada i l'alumnat absentista tenint en compte factors personals, familiars i d'entorn que influeixen en aquesta conducta. També coneixerem els diferents agents implicats en la problemàtica i els recursos que disposem per abordar-la. Aquestes dades ens permetran elaborar un protocol d'actuació de caire flexible que s'adequarà a les diferents realitats d'intervenció.

Contínua:

És una fase important del programa ja que implica una planificació i individualització de la intervenció per abordar el cas. Haurem de tenir en compte tots els factors que han portat a l'alumne a l'absentisme (*desestructuració familiar, desmotivació escolar, pressió del grup d'iguals,...*) i per fer-ho haurem de conèixer de primera mà la seva realitat educativa, familiar i personal. Buscarem mecanismes de resposta a les mancances que l'han dut aquesta situació, les estratègies o accions dutes a terme implicaran un treball coordinat entre tots els agents implicats. Mitjançant canals de comunicació ràpids tindrem respostes immediates del procés d'intervenció, poden valorar si les accions i el treball cooperatiu és vàlid o pel contrari cal modificar-lo.

Final:

Té la funció de determinar i informar sobre el grau d'assoliment dels objectius del programa; tenint en compte les estratègies i recursos que hem emprat al llarg del mateix. Mitjançant una memòria podrem tenir constància del nivell d'absentisme a final del curs acadèmic i veure quins han estat els casos que s'ha normalitzat l'escolarització, en quins s'ha minimitzat l'absentisme o aquells casos que tot i intervenir-hi continuen amb la mateixa problemàtica. Podrem determinar quins factors personals, familiars, escolars o d'entorn condicionen l'absentisme i tenen una resolució més exitosa i per quins no s'ha trobat una resposta efectiva.

Podrem establir si els objectius han estat els idonis, si els mètodes i accions han estat els correctes i si les condicions han estat les adequades.

L'avaluació tindrà un caràcter qualitatiu i quantitatiu.

L'avaluació qualitativa esdevé un feed-back del propi procés d'intervenció permetent-nos optimitzar i donar respostes adequades a les diferents necessitats. El programa té un

caràcter dinàmic i flexible davant les necessitats de cada centre, escola o família objecte del nostre programa.

Els indicadors ens permetran avaluar:

- Tipologies d'absentismes treballades
- Dificultats sorgides en el procés de coordinació entre els agents
- Dificultats en les intervencions
- Tipologies en les intervencions / accions
- Motius dels tancaments dels casos
- Recursos

L'avaluació quantitativa ens permet obtenir dades estadístiques de quins són els índexs d'absentisme en el nostre municipi.

Els indicadors quantitius ens permetran avaluar:

- Nombre de casos atesos
- Nombre de casos tancats/derivats
- Nombre de casos resolts
- Nombre d'intervencions realitzades

Els indicadors d'aquesta seran els següents:

Personals

- Nombre de casos detectats en relació al nombre de casos intervinguts.
- Nombre casos escolaritzats, dels detectats desescolaritzats.
- Nombre de casos tancats per normalització de l'assistència, tenint en compte centre educatiu.
- Nombre de casos reoberts al llarg del curs escolar.
- Nombre casos que milloren l'assistència (minimitzen l'absentisme durant els dos mesos posterior a la intervenció), sense arribar a normalitzar-se.
- Situació dels casos per centre educatiu un cop finalitzat el curs escolar.
- Nombre de centres educatius que es porta a terme el programa d'absentisme a l'etapa infantil.
- Comprovar que el 100x100 dels menors amb expedient obert al programa d'absentisme i amb edat de finalització de l'etapa de primària es matriculin a secundària.

Treball en xarxa

- Nombre de casos detectats pels diferents serveis municipals, centres educatius i agents socials, segons protocol establert en cada cas
- Temps que es tarda en elaborar el pla d'intervenció davant la detecció d'un nou cas d'absentisme, d'assistència irregular o de desescolarització.
- Nombre de comissions planificades en relació a les executades al final del curs.
- Nombre de centres educatius que ens faciliten la relació d'alumnes absentistes de manera mensual.
- Nombre de sessions informatives de difusió del programa es porten a terme al llarg del curs escolar: ràdio, premsa, centres educatius, AMPA's...

Treball en famílies

- Nombre de casos que la família s'implica en la normalització de la situació, tenint en compte l'etapa escolar (infantil, primària o secundària).

Avaluació

- Grau de satisfacció dels centres educatius un cop acabat el curs escolar a través del qüestionari de satisfacció.
- Grau de satisfacció de l'execució del programa per part dels agents implicats a la comissió social: EAP, EBASP i equip d'absentisme.
- Grau de satisfacció dels menors i/o les seves famílies amb el programa i les intervencions concretes.

Aquestes dades ens configuraran la realitat educativa del nostre municipi i com intervenir-hi per donar una resposta eficient i eficaç tant de present com de futur.

La intervenció de l'equip d'absentisme és prioritza segons els següents criteris:

- Edat de l'alumne/a: com més petit més possibilitat d'èxit.
- Implicació i col·laboració de la família: si existeix predisposició per part de la família i aquesta té consciència de la importància d'anar a l'escola serà més exitosa la intervenció.
- Valoració positiva des del centre educatiu vers l'alumne/a: si el centre educatiu valora positivament la capacitat i habilitats de l'alumne/a serà més exitosa la intervenció.
- El temps que fa que presenta absentisme: és important tenir-ho en compte perquè com més temps i cronificat està la situació més difícil encaminar una bona intervenció.

Indicadors a tenir en compte pel tancament del cas.

Perquè un cas obert es pugui tancar cal complir un d'aquests requisits:

- Posterior a la detecció de la situació d'absentisme o desescolarització no aparegui durant dos mesos consecutius a la graella del centre educatiu, fent efecte la intervenció portada a terme.
- Compliment del pla de treball elaborat amb els membres de la comissió socials i amb el compromís del menor i/o de la seva família, durant el curs escolar o fins que duri el pla de treball.
- Haver complert la majoria d'edat d'escolarització obligatòria (16 anys).
- Canvi de municipi i per tant de centre educatiu.

I en prova de conformitat i d'acceptació, les parts signen el present protocol, en el lloc i la data esmentats a l'encapçalament.

**L'Alcalde de l'Ajuntament de
Vacarisses**

Salvador Boada i Guàrdia

El Director de l'Institut de Vacarisses

Francisco García Baños

**La Directora de l'Escola Pau
Casals**

Sònia Ruiz Ordóñez

**La Directora de l'Escola Font de
l'Orpina**

Maria Pané Flor